

دانشنامه

معماری قرن بیستم

ضیاءالدین جاوید

نشر امتداد

دانشنامه معماری قرن بیستم

ضیاءالدین جاوید

نشر امتداد

کتاب چاپ اصلاح شده‌ی کتاب دانشنامه معماری مدرن است که برای اولین بار در سال ۱۹۶۳ چاپ شد. دانشنامه حاضر به نحوی گسترده، چشم‌انداز معماری و حوزه‌ی برنامه‌ریزی شهری قرن بیستم را مشخص و تحت مقوله‌ای متفاوت طبقه‌بندی و مدون می‌کند. بیوگرافی معماران شاخص، ارزیابی شیوه‌ی معماری کشورهای مختلف، مبانی نظری جنبش‌ها، گروه‌ها و سبک و سیاق‌های مختلف این مجموعه را شکل می‌دهند.

در دانشنامه حاضر مداخل مربوط به زندگی‌نامه‌ی معماران معروف محدود شده است، اما در عین حال برای سهولت کار، فهرست راهنمای نام‌ها ضمیمه گردیده است. در مورد معماری کشورهایی که از جهت مفاهیم محتوایی معماری اهمیت یافتند و نتایج درخشانی در عرصه‌ی معماری معاصر به وجود آوردند، به نحوی دقیق و موشکافانه اعمال شده است. زندگی‌نامه اشخاص در مدخل‌ها خلاصه شده و در پوشش کلی قرار گرفته و شکل گزارشی دارد. در مورد جنبش، گروه‌ها و روندهای معماری نیز این گونه رفتار شده، اما در مورد ثبت و ضبط این جریان‌ها از لحاظ تدوین و طبقه‌بندی و متن‌شناسی روشی پیچیده اعمال شده است به طوری که توجه به مقوله‌های مستند امری اجتناب‌ناپذیر می‌نموده است.

هدف مؤلف در گردآوری این مجموعه، ارائه کتابی جیبی مشتمل بر چشم‌اندازهای کلی است. اما عمدتاً به لحاظ محتوایی در تمامی زمینه‌ها، بیش از یک کتاب اطلاعات در اختیار خواننده می‌گذارد. کتاب دست‌آوردی است که به شکلی هدفمند به بررسی سرفصل‌های خاص معماری معاصر می‌پردازد.

به گفته‌ی مؤلف این دانشنامه از طریق نقل و قول‌های کتاب‌های معتبر که در انتهای هر مدخل آمده، فراهم شده است. کتاب شاکله‌ی ساختاری دقیقی دارد و لزوماً به بررسی گسترده‌ی وسیعی از موضوعات مختلف می‌پردازد. بنابراین در روش تدوین و گزینش معماران، اولین مشخصه‌ی آنان صراحت بیانی و عدم وابستگی و وضوح مواضع نظری ملاک ارزش و اعتبار بوده است.

در انتخاب معماری کشورهای مختلف، به آنهایی اهمیت داده شده که عمدتاً دگرگونی‌های ساختاری در راه و روند معماری معاصر به وجود آوردند، و همچنین جنبش‌هایی که در چشم‌انداز وسیع معماری بسیار مؤثر بودند.

در مقدمه‌ی ویراستار آمده است که: دانشنامه معماری عمدتاً جلوه‌گاه نمایش اجمالی تلاش‌ها و دست‌آوردهایی است که به ناگزیر ریشه در پیش‌فرض‌های مدون و چشم‌اندازهای تاریخی دارند، بنابراین بدیهی بود که در اوائل دهه‌ی ۱۹۶۰ جنبش مدرنیسم نسبت به ایدئولوژی تاریخ‌گرایی معاصر به ویژه شیوه‌ی آرت دکو، علی‌رغم مفاهیم تلویحی و گسترده‌ی وسیع تأثیراتش بی‌اعتنایی نشان می‌داد. از همین رو نحوه‌ی تفکر خاص چهره‌های شاخصی چون هاینریش تسنو در مدخل‌های کتاب ثبت نگردیده و شیوه‌ی ساختاری معماری او در جوار میس وندر روهه و ترانی مورد بحث قرار نگرفت، حتی اعتبار معماری اریک مندلسون عمدتاً به لحاظ نحوه‌ی کاربری جسورانه‌ی مصالح جدید بود، تا شیوه و شاکله‌ی توصیفی و تندیس‌واره‌ای آثارش، از همین‌رو در ارتباط با روش استفاده از مصالح ساختمانی جدید از قبیل شیشه، فولاد و بتن آرمه - که در چشم‌انداز معماری مدرن تحولی به وجود آورد، شیوه خاص معماری او ثبت شد.